

К. СТУДИНСЬКИЙ ПРО РАД. УКРАЇНУ.

Націоналістична українська газета "Новий Час" звернулася з проханням до видавця й голови Наукового Товариства ім. Т. Шевченка у Львові, Кирила Студинського, який щойно прибув з України, з проханням поділитися на сторінках "Нового Часу" своїми враженнями з поїздки по Радянській Україні. К. Студинський задовольно просить редакцію "Нового Часу" і ось ми подаємо докладно за "Новим Часом" першу половину того, що сказав К. Студинський. Слідуючого числа "Нового Часу" з другою половиною наша редакція ще не отримала.

Передаю Вам декілька вражень з мого поїздки на Україну. Почну ще від ювілею Мих. Грушевського. Його святкування не покінчилося в одному дні, дня 3. жовтня у Києві. Дня 10-го жовтня улави нове свято місцевий комітет Київської Академії Наук. Промовляли проф. Гермайзе, Олена Гнілка і студенти, а відповідав ювілянт. На свято було багато українського студентства.

Того-ж дня обходило Наукове Товариство в Харкові ювілей Мих. Грушевського. Академік Багалій говорив про "Історію України" ювілянта, проф. Ковалевський про етнографічний елемент у творчості Мих. Грушевського, а проф. Плевако про його-ж "Історію української літератури". На свято запрошено також мене. Я говорив про значення ювілянта для української культури в Галичині. Мене запрошено до президія, а за промову не то що нагороджено орденами, але й пошановано повстанням з місць. Свято відбувалося при участі около 300 осіб в залі Леніна в давній університеті, а нинішнім Інституті Народної Освіти, якого ректором є Галичанин Гавриль.

Окрім цього вже пошанували або мають пошанувати в найближчому часі ювілянта наукові круги Одеси, Катеринослава і Каміньця Подільського.

Завважу, що на ювілей у Києві наспіло около 800 приватних листів від наукових інституцій і поодиноких осіб, а число їх з дня на день збільшується. Окрім галицьких адрес прислано привітні листи з Буховини, Австрії, Чех, Франції, Англії, Америки та багато побажань з усіх Радянських Союзів Республік.

Життя господарське на Україні розвивається незвичайно бистро. Коли візьмемо під увагу, що в рр. 1921—1922 лютував у Радянській Республіці страшний голод, де люди лігали тільки падати, котів, псів, коней, але й живих людей, голівно дітей, то просто не хочеться вірити, що протягом чотирох літ могли зайти такі величезні зміни. **Селяне управляють поля моторними плугами, які доставляє уряд.** Плянтаци буряків ведуть на рахунок уряду кооперативи, а всі

циурокварні знаходяться в руках уряду. В Києві і Харкові величезний рух по вулицях. Трамваї ходять правильно, сотні візників з'являється по вулицях, явилися автобуси. Не видно багато автомобілів, бо уряд забороняє заграничний импорт. Склали з поживою диють своїм багатством. Вони в руках кооператив, трестів, або й приватних людей. На кожній вулиці менші або більші ресторани, чимало з них так елегантних і з такими присмаками, що вони нагадують передвоєнні часи.

На великій більшості склепів, банків та товариств українські написи. По вулицях, трамваях, вулицях, словом всюди чути українську мову. У виставових вікнах портрети або бюсти Леніна, Шевченка, Франка.

Життя поки-що дороге. Обід від 40 копійок до 1 карбованця. Валюта висока, бо один карбованець рівняється вартості пів долара. Платня урядовців не висока. Багато заробляють спеціалісти і кваліфіковані робітники. Коли за-хідно-європейські держави задихаються у своєму економічному житті, хоча користуються закордонними позичками, Радянські Республіки нестроїмо розвиваються без позичок, а не мине кілька літ, як іде економічне життя дорівняє передвоєнному. Станеться це завдяки природним багатствам України, доступів до моря і ошадности урядових кругів. Урядовці високих рангів не розвиваються автами чи поездами, як президенти львівського магістрату, а ходять пішохотою, або їздять трамваями і тільки при урядових виступах користуються автомобілями.

На полі поширення української культури зроблено багато. **Українське державне видавництво дає від держави дотацію у висоті чотирнадцяти мільйонів карбованців** (сім мільйонів доларів), а все-ж і та допомога ще замала. Порівняймо наше Наукове Тов. ім. Шевченка, Просвіту або УПТ, що не достають ніяких підмог, то підсумок легкий до зясування.

Всеукраїнська Академія Наук веде широку роботу голівно з часу, як акад. Мих. Грушевський вернув на Україну. Його секції і залучених з нею 14 установ працюють як найкраще. При них вчать 17 аспірантів на університетській кафедрі. Іде праця над зложенням словника, у яку багатою працю вкладають акад. Тимченко і Кримський. При академії працює поверх півтори сотки штатних і нештатних співробітників. Бюджет академії наразі невеликий (около пів мільйона карбованців), але є надія на країні умови.

Великою гордістю Києва і Харкова є їх державні українські театр. Я був в Києві на

виставі "Аїди" в українській опері і в драматичному театрі ім. Франка на виставі "Вія". Переклад "Аїди" пера Черняхівської віршениці, артистки і артистки Захарова, Сплавська, Моссин і Шумський чарували голосами і грою. Досі перекладено 30 опер. Хори ведені дуже складно. Орхестра складається із 60 осіб.

В театрі Франка нові течії. Ціла сцена живе. На сцені і поза сценою між публікою грають артисти і співають. Побіч вистави штуки маємо на сцені інтермедію. Новий світ; багато натяків і дотепів на тему сучасного життя.

Театр "Березиль" під управою Леся Курбаса деренієся до

Харкова. Його вистави мали початись щойно дня 16. жовтня, коли я вже з Харкова виїхав. Має бути незвичайно оригінальний.

У кінах виключно українські написи, через що кіно стало великим пропагатором українства.

Школи по всій Україні українські за винятком шкіл для національних меншостей, ведених в мовах єврейській, російській і польській. Всі давніші університети, а нині Інститут Народної Освіти ведені в українській мові, тільки на деяких катедрах викладають давні професори Росіяне в російській мові, бо вони ще не знають, на яку ногу ступити.

"ГАЙДАМАКИ" У ВІННІПЕГУ.

В найбільшу суботу 20. листопада 1926 р., на сцені У. Р. Д. у Вінніпегу буде виставлена задряматизована поема Тараса Шевченка "Гайдамаки". Ми не помилимося, коли скажемо, що ця поема не скоро з'явиться на українській сцені не тільки Канади, але взагалі тієї Америки. Песа незвичайно тяжка і окрім доброї гри, вимагає коштовних декораций, костюмів і іншого приладдя. Коли-ж додати, що в ній бере участь поперх 80 людей, хор і орхестра, то стане ясно, що не скрізь матимуть змогу поставити цей прекрасний твір на сцені.

Вінніпегський Драм-співгурток при відділі ТУРФДім, не зважаючи на великі кошти, від довшого часу приготував "Гайдамаки" і в найбільшу суботу виставить її в новий постановці, по зразку державного революційного театру "Березиль" на Радянській Україні.

Хто то буай гайдамаки?

Слово "гайдамаки" не українське, а увійшло в нашу мову з турецької і означає: гнати, виганяти або за кимось вганяти. Повстали гайдамаки тоді, коли на польському троні засів в Варшаві вибраний шляхтою король Станіслав Август Понятовський, любимець тодішньої роспусної царині-Росії — Катерини II. Польща не держала умов, заключених з Україною після розбиття польських військ Богданом Хмельницьким і робила на Україні, що хотіла. До того цариня Катерина все більше нахилилася на свого любимця польського короля, щоб він "давав рівні права православним народам" на Україні, але по правді не про це розходилося її. Хотіла вона якнайшвидше загарбати для Росії ту частину України, що знаходилася під Польщею. Польський король за ласку царині подавався перед нею, але польські біскупі, єзуїти, а з ними й шляхта спротивились королеві і на Україні, в місті Барі, осцували 1763 року шляхетське товариство, що ніби-то

мало рятувати упадаючу Польщу та боротися так проти короля, як і царині. Це товариство звалось конфедератією. Але конфедерати, що розбрелись по Україні, почали в дикий спосіб знущатися над українським населенням, вбивати, насилувати дівчат і жінок, палити цілі села і т. д. Проти цього виступили українські селяне, яких підняв запорожський козак Максим Залізняк. До него приєднався сотник Іван Гонта, що служив в графа Потюцького в Умані і хутко зібрав вони до 20 тисяч людей. Оце й були гайдамаки. Виступили вони до боротьби 1768 року. Узброєні ножами, шаблями, списами, косами, сокирами, рушницями, а деякі лише палицями. Спершу крилися по лісах, але коли було їх багато, виступили відкрито і почали немилосердно боротьбу з польською шляхтою. Історія передає, що тільки в одному місті Умані гайдамаки вирізали 40 тисяч шляхтичів та ксьондзьєвців. Та різня навела на цілу Польщу великий жах. Оці події прекрасно описав в своїй поемі наш безсмертний поет Тарас Шевченко і їх зможе кожний побачити на сцені У.Р.Д. у Вінніпегу в найбільшу суботу.

Що стається опісля з гайдамаками і як розвивалася їхня боротьба, довідається з наступного числа "Укр. Роб. Вісті". А покищо, радимо вам набути заздалегідь тикети на суботу, які можете купити кожного дня в буфеті Укр. Роб. Дому. Памятайте, що це одинокі нагода побачити таку прекрасну п'єсу на сцені.

НОВИЯ ЗАСІБ ПРОТИ МАЛЯРІЙ.

На з'їзді лікарів і природників в Діссельдорфі (Німеччина) повідомляють, що німецькі хеміки відкрили новий лічний засіб проти малярії. Називається він "пласмохін" і діє сильніше від хініни, а без побічних шкідливих об'явів, які викликає хініна.

PROVINCIAL LIBRARY WINDSOR

\$2.00 "УКР. РОБ. ВІСТІ" ЗА ДВА ДОЛАРИ НА ЦІЛИЙ РІК! \$2.00

НЕБУВАЛА НАГОДА СТАТИ ПЕРЕДПЛАТНИКОМ "У. Р. В."

ДЛЯ НОВИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ВЕЛИКА ЗНИЖКА -- ДЛЯ СТАРИХ ДАРОМ ПОВЧАЮЧІ КНИЖКИ.

"УКРАЇНСЬКІ РОБІТНИЧІ ВІСТІ" ЗА ДВА ДОЛАРИ НА ЦІЛИЙ РІК!

Через цілий місяць листопад (від 1. до 30. листопада) адміністрація "Українських Робітничих Вістей" дає велику знижку передплати для всіх нових читачів. Хто зложити в листопаді на "Українські Робітничі Вісті" два долари на передплату, той буде діставати газету через цілий рік. Ця велика знижка передплати важна тільки для нових щорічних передплатників. На півроку або квартал знижки нема.

ДЛЯ СТАРИХ ПЕРЕДПЛАТНИКІВ ГАРНІ ПОВЧАЮЧІ КНИЖКИ!

Кожний старий передплатник "Українських Робітничих Вістей", що в місяці листопаді відновить свою передплату на цілий рік в сумі \$4.00 — дістане даром книжок вартості два долари; хто відновить передплату на півроку в сумі \$2.00 — дістане книжок вартості одного долара; хто відновить передплату на квартал в сумі \$1.00 — дістане книжок вартості 50 центів. Цю велику премію даємо тільки для старих передплатників і тільки в місяці листопаді.

То-ж користайте з цієї небувалої нагоди! Постановіть собі подвоїти число читачів "Українських Робітничих Вістей"! Хай не буде й одної української робітничої хати в Канаді, де не було-б нашої робітничої газети!

Будьте будівничим своєї газети!

ВІДНОВЛЯЮЧИ ПЕРЕДПЛАТУ ВИБЕРІТЬ СОБІ ПРЕМІЮ З СЛІДУЮЧИХ КНИЖОК:

Теорія історичного матеріалізму (в оправі)	\$2.00	Україна як об'єкт міжнародної контр-революції10
Засідні філософії (в оправі)	1.00	Про суть і причини туберкульозу10
Засідні філософії (неоправлена)75	В кітках білого орла (поезії)10
Т. Шевченко в світлі епохи (в оправі)75	Козаччина10
Карпатська Ніч (оповідання)50	Людське суспільство в передісторичному розвитку10
Проблеми пролетарської диктатури50	Хто такі комуністи і чого вони хочуть05
Фізіка нації і націй, незалежності35	Церква і радянська влада05
Ціна крові (повість)25	Межи людиною а машинною05
Що таке всесвітній союз робітників Фабричні розмови про економію25	Нова політика Соціалістичної Росії05
3 життя першого чоловіка і сучасних дикунів25	3 історії царя-голода05
Марксизм і Дарвінізм20	Фармер і робітник05
Роскази про сили природи, часть I20		
Перший буквар комуніста15		
Розмова про фізику15		
Основні засади комунізму15		
Введення в національну економію15		
Радянське будівництво10		
Що таке радянська влада і як вона буде10		
Роскази про сили природи, часть II. Сучасне становище сільського господарства на Україні10		
Хто такі комуністи і Причта про воду Про правду і неправду віру10		
Резолюційні пісні10		
Як Галичани втягнули в контрреволюцію10		
Наука й горлячий дурман10		

ТЕАТРАЛЬНІ КНИЖКИ:

Юда (в оправі) драма на 5 дій75
Безробітні (драма в 3 діях)50
Перед бурю (драма в 4 діях)35
Ми і вони (драма в 2 діях)35
Родина Шітгарів (драма в 4 діях)25
Гайдамаки (поема в трох картинах)25
Терновий Куш (драма в 4 діях)25
Зрадник (драма в 3 діях)25
Мандрівник (експі в 1 дії)25
Базар (драма в 4 діях)25
Як світ пішов до гори ногами (комедія в 3 діях)25
Гайворони (драма в 3 діях)25
Підземні Галичани (драма в 5 діях)25
Два світи (драма в 4 діях)25
Нежданий гість (драмат. етод в 1 дії)10

Ukrainian Labor News

Cor. Pritchard & McGregor Sts., Winnipeg, Man.

РОБІТНИКИ І ФАРМЕРИ! ПОДБАЙТЕ В МІСЯЦІ ЛИСТОПАДІ ПРО ЗМІЩЕННЯ І ПОШИРЕННЯ СВОЄЇ ПРЕСИ! ПЕРЕДІТЬ ВІД СЛІВ ДО ДІЛА!

ГЕМЛІН ГАРЛЕНД.

"THE SILENT EATERS".

(Взято з твору "Книга про Американських Індіанців", видання Гарпера і Братів в Нью Йорку.)
За спеціальним дозволом автора.
(Переклад М. Волинця)

(Продовження.)

"Я є творець цієї землі й всего, що ви бачите довкола себе. Я маю змогу відвідувати світ помешчених і бачив всіх тих, що ви втрадили. Я навчу також і вас відвідувати світ духа; для того ми танцюємо. Давно тому назад я прийшов до білих людей, але вони наругалися над мною. Вони вбили цвяхи в мої ноги. Бачите рубці!"

"І він підняв свої руки, а ми побачили рубці."

Ситінг Бул здивовано окликнув:

"Та! Ви бачили рубці!"

"Я добре їх бачив — відповів Кікінг Бір торжественно і слова здивованія обгладів доккола "тепи". — Всі мої приятелі бачили їх так само вразно, як і я. Тоді Месія сказав:"

"Я найшов моїх білих дітей злими й вернув до свого Батька, Великого Духа. Я сказав їм, що після багатьох соток літ я ще верну. Тепер ось я вернув, але цим разом я прийшов до червоних людей."

"Я прийшов вчити вас новій радії й зробити вас щасливими. Я відновлю землю, що є стара й зжита. Якщо ви підете після моєї науки, якщо ви будете робити так, як я вам наказую, я

принесу перед вас чудесні річі. Це є вістка мого Батька, Творця. Він був недоволений своїми дітьми. Він відвертав лице своє від червоного народу через довгі роки. Коли-б ви залишилися були вірними шляхою батьків своїх, ці нещастя не впади-б на вас. Вас білі люди не замкнули-б, ви були-б вільними й щасливими, як і колись. Але серце Великого Духа знову змягчилось над вами й він просив мене сказати:

"Якщо ви житимете по вказівкам спасителя, якого я посилав між вас, я знову усміхнуся до вас. Я зроблю так, що білий чоловік щезне з лица землі зі всіма позначками, що він їх зорив плугом чи сокирою. Я скажу старому світові вернути знову. Він насунеться над теперішньою землею, як рука посувається по руці; білий чоловік і вся його робота будуть погребані, а червоний чоловік піднесеться в повітря, а відтак спуститься на стару землю, коли вона повернеться, й найде на ній бофали, олені, лосі, й антилопи, що будуть пастися в роскішній траві як за старих часів. Не потрібно буде більше ні рушниць, ні поживи та одягу білого чоловіка. Все буде так, як було в дні наших батьків. Ніхто не буде старітися, ніхто не буде хурвувати, ніхто не буде вмирати. Знову всі будуть радісні й щасливі."

Коли Кікінг Бір говорив, він все більше хвилювався. Він встав і його голос здвонив голосніше й чистіше. Жінки почали зітхати, але чіф сидів спокійно, дуже спокійно; його час говорити ще не прийшов.

Кікінг Бір говорив далі.

"Він наказав нам відкласти на бік всі наші злі думки. Ми не повинні битися й брати один від одного якісь гарні річі. Ми повинні прияти-

лювати зі всіма — з білим чоловіком також. Наші серця повинні бути чисті й добрі.

Він також навчив нас нові методи танцю й краси й це він наказав мені принести тобті!"

Свою промову до мого чіфа Кікінг Бір закінчив такими словами:

"Це є, батьку, вістка, а не обіцянка: якщо всі червоні люди об'єднаються, відкинувши все, що походить від білого чоловіка, будуть молитися й очищати самі себе, тоді старий світ верне назад — старий, щасливий світ бофалів і всі вмерші нашої раси вернуть, а могутній дух гнати перед ними бофали!"

Довго сидів і мовчав мій чіф і коли він заговорив, його голос був дуже тихий з сумною ноткою.

"Це мене дуже вдоводило-б. Але як я можу знати, що це не брехня? Якій є доказ, що всі ці гарні річі стануться? Займанічильний. Я зрікся новоти, бо переконався, що безглуздам є боротися проти него. Я бачив його земля на сході. Я знаю, що він-пожер ліси й рясить кукурузу там, де колись шуміла вода. Він чиопеніший, чим колись були бофали. Всі червоні чоловіки із степів і гір не можуть його побити. Безвідійною є балачка про прогнання його!"

"Це правда. — відповів Кікінг Бір. — але ти чув, що каже про такі справи біблія білого чоловіка. Оповідляють, що в старі часи, коли люди були в розпущі від зброї й війни, вони почали молитися до свого Великого Духа й він післав невидиму силу, щоб помогла їм. Оповідляють про міста, що падали на голос труб. Ми не потребуємо більше битися зброєю. Безпозтрімим є живити сокиру. Ми мусимо відово-

лити Великого Духа; ми мусимо впросити його, щоб звернув лице своє на нас знову й наші вороги щезнуть з лица землі!"

"Але де й який доказ є для чего? Це все казка. Це є голос свіжого вітерка між деревами!"

"Доказ є ось в чому — щиро відповів Кікінг Бір. — В цьому танці люди мають спромогу одставити свої тіла й літати далеко й бачити души помешчених та їздити по степах старих часів в погоні за бофалами. Я сам бачив той старий світ, що чекає відновлення. Скличмо наараду. Влаштуймо танець і дехто з наших людей — можливо сам Ситінг Бул — зможуть оставити свої тіла й відвідати прекрасний світ духа та вернувши, розказати про це народові. Влаштуймо танець і доказ прийде!"

На це чіф перестерігав відповів:

"Ми не будемо спішити. Лишайтеся з нами й ми більше поговоримо про ці справи!"

До Салгена він сказав:

"Цей чоловік говорить добре. Він заявляє, що був на заході й бачив Месію; проте ми мусимо бути обережні. Ми хвилюємо вглянемо в цю справу. Ми не повинні вглядати глумлими!"

Тоді він знову звернувся до Брула.

"Коли ця гарна переміна прийде до нас?"

"Батько каже, коли всі будуть слухатися його слів, він зробить так, що нова земля прийде разом з весняною травою."

"Чи ти віриш в цю історію?" — спитав чіф з натиском.

"Так."

"Що заставляє тебе вірити?"

(Далі буде.)

ЧИ ВИ ВЖЕ ЧИТАЛИ

найновішу книжку відомого робітничого письменника М. ІРЧАНА

КАРПАТСЬКА НІЧ

що недавно вишла з друку? Якщо немає її ви самі, або ваші знайомі, то поспішайте купити, а буде мати корисну книжку в хаті. Не тратьте вона вартості навіть тоді, як ви перечитаете її. Це довга повість з воєнних часів в Галичині і в життя робітництва в Америці. Коли читаете, то не можете так довго відірватися від книжки, доки не перечитаете до кінця.

Письменник М. Ірчан сам пережив війну і вірно описує всі ті стравні події в старому краю. Читачи "Карпатську ніч" в рівночасно багато вчителя і то в найбільш приступний спосіб, бо ця книжка написана незвичайно зрозумілою мовою. Надрукована вона на найкращому папері, окладина з артистичним малюнком в двох кольорах. Купіть, а ніколи не пожадуєте! Розвоскодируйте серця шю книжкою.

ЦІНА 50 ЦЕНТІВ ЗА КНИЖКУ.

Замовлення з грішми посилайте на таку адресу:

Ukrainian Labor News
Cor. Pritchard & McGregor
Winnipeg, Man.